

ARCHITEKTONICKÁ SOUTĚŽ: CENA NADACE PROMĚNY 2011

OBNOVA JIRÁSKOVÝCH SADŮ V LITOMĚŘICÍCH S PODPOROU NADACE PROMĚNY A MĚSTA LITOMĚŘICE

P.01 SOUTĚŽNÍ ZADÁNÍ

1. ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ

Řešené území (dále také „park“ nebo „Jiráskovy sady“) je významnou součástí prostorové struktury Města Litoměřice (dále také „město“). Je situován při hlavní severojižní kompoziční ose města, při pěší spojnici nábřeží řeky Labe, historického jádra (městské památkové rezervace) a lesoparku Mostka.

Park je obklopen architektonicky hodnotnými budovami, převážně školami, s významným podílem zeleně na jejich parcelách. Díky své poloze je park snadno dostupný především z vnitřních částí města.

Obrázek 1 – základní uspořádání organismu města

Rozloha řešeného území je 53 330 m² (404 m x 132 m).

Řešené území je převážně rovinaté až mírně svažité. Největší výškový rozdíl je mezi severozápadním a jihovýchodním vstupem do parku - cca 7 m.

Obvod parku lemují obslužné komunikace. Uliční prostory jsou (až na ulici Daliborova) utvářeny zástavbou a vzrostlou zelení parku. Park vymezují tyto ulice:

- ulice Osvobození na západní straně
- ulice Svojsíkova na severní straně
- ulice Žižkova na jižní straně
- ulice Daliborova na východní straně, která je v zářezu 2,5 – 4,5 m pod úrovní parku.

Součástí řešeného území není plocha dětského dopravního hřiště.

Obrázek 2 – hranice řešeného území

2. VZNIK A VÝVOJ PARKU

Park vznikl postupně ve třech etapách. V druhé polovině 19. století bylo založeno menší školní hřiště – Studentská louka. Tato plocha byla později rozšířena východním, severním a zejména západním směrem, kde bylo situováno další školní hřiště. Severně od pásu obou hřišť byl v letech 1890 – 1892 založen městský park. Od druhé poloviny 20. století je park postupně upravován a doplňován výsadbami, drobnými stavbami, památníky a vybavením. Podrobněji je vývoj parku popsán v soutěžním podkladu P.11.

3. SOUČASNÝ STAV PARKU

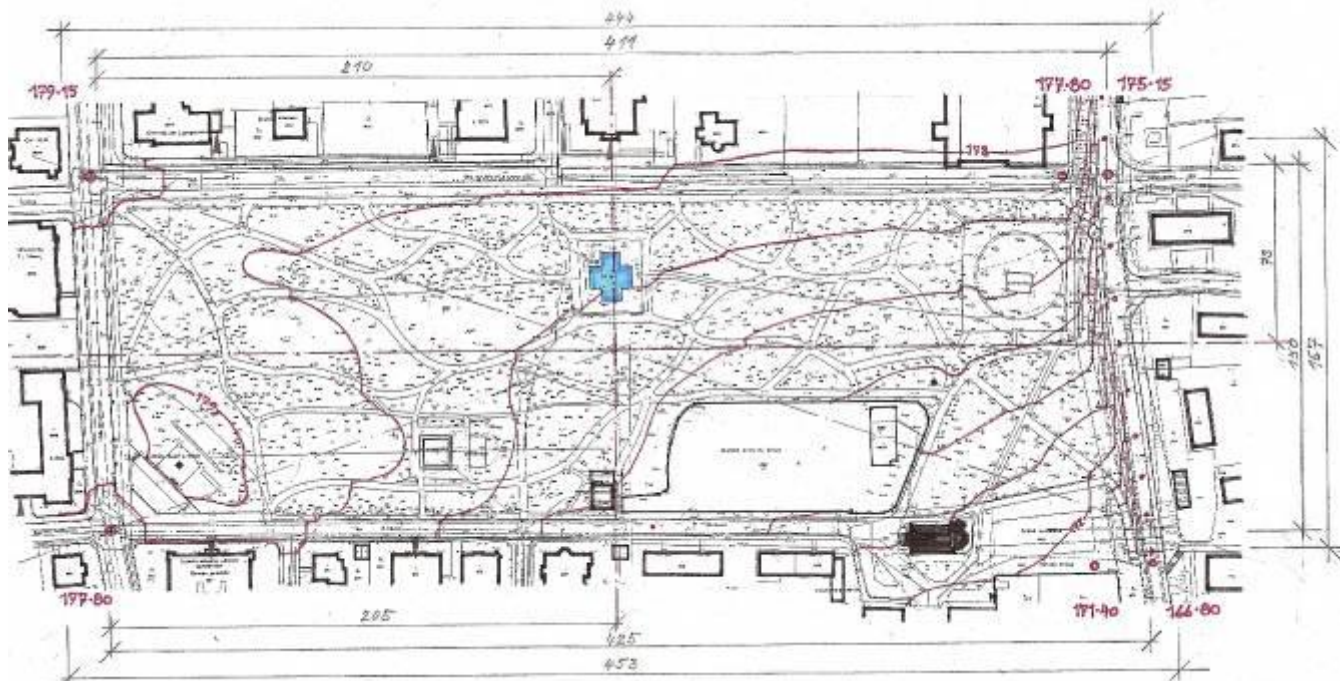
Prostor parku má obdélníkový půdorys a vymezují ho významné objekty veřejného vybavení celoměstského i regionálního významu. Jedná se o základní školy, gymnázium, centrální školní jídelnu, plavecký bazén, evangelický kostel a další (viz soutěžní podklad P.08). Prostorové členění parku je nevýrazné, převládají souvislé plochy porostů, jak stromového, tak keřového patra. Travnaté plochy jsou malé a jejich rozložení působí nekoncepčně. Druhovú skladba je velmi pestrá bez zjevných snah po tvarové, velikostní či barevné kompozici v ročních obdobích.

Vstupy do parku nejsou architektonicky nijak ztvárněny ani v parteru upraveny. Pouze poloha bazénu s vodotryskem uprostřed parku, na jeho severojižní ose, může být dokladem snah o založení pravidelnější kompozice parku. Architektonická kvalita tohoto prvku však zaostává za jeho významem a umístěním. V obrazu parku se výrazněji uplatňuje věž evangelického kostela, která pohledově uzavírá nejen ulici Žižkova, ale objevuje se i v pohledových osách uvnitř parku.

Na nároží ulic Žižkova a Osvobození je dnes situován památník cti a slávy Sovětské armády (dále také jen „socha rudoarmějce“). Měřítko tohoto prvku monumentalizuje spíše technicky řešený parter, který je již delší dobu ve velmi špatném stavu. Okolí sochy je upraveno tak, že je socha spíše součástí prostoru křižovatky, než parku. Jedná se o místo pohledově i provozně frekventované, které vyzývá k formování nejvýznamnějšího vstupu do parku.

Ve východní části parku stojí drobná architektonicky hodnotná kaplička. V parku se dále nachází kamenné pomníčky pocházející patrně z počátku 20. století.

V roce 2001 byla v parku vysazena lípa Slovinsko-Českého přátelství (*Tilia cordata* 'Greenspire').

Obrázek 3 - prostor parku, jeho základní půdorysné a výškové uspořádání

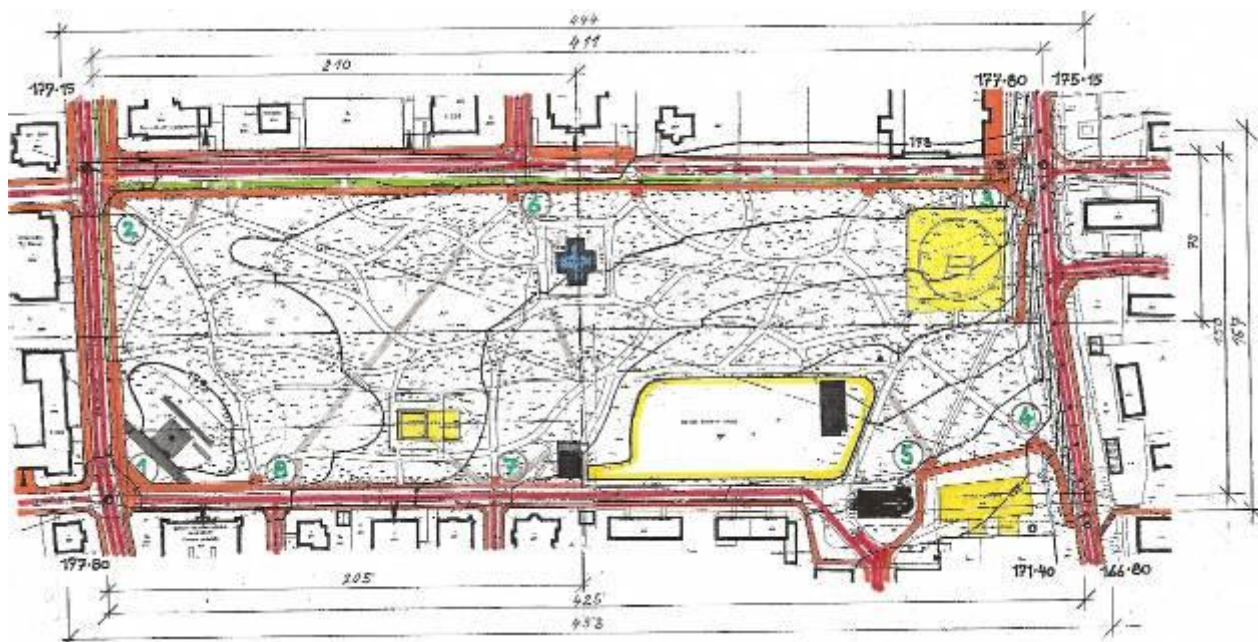
Funkční využití parku je poměrně bohaté. Velkou plochu (cca 100 m x 44 m) zabírá oplocené dětské dopravní hřiště. V parku se dále nachází jedno větší dětské hřiště a jedno menší s pískovištěm v místě bývalého brouzdaliště. Obě dětská hřiště jsou hojně využívána. Herní prvky byly postupně doplňovány a obměňovány v uplynulých zhruba sedmi letech tak, aby jejich stav odpovídal platným normám. V jihovýchodním rohu

řešeného území je zpevněná velmi využívaná a částečně vybavená plocha pro rekreační sportování. Ve střední části parku, při jeho jižním okraji je situován objekt kavárny s veřejnými toaletami.

Síť pěších cest nemá potřebnou hierarchii, neodpovídá prostorovému uspořádání parku, provozním vazbám mezi jednotlivými veřejnými budovami po obvodu parku a nepřispívá ani k jeho potřebné pobytové přitažlivosti. Cesty nejsou významově, funkčně ani materiálově diferencované. Některé jsou nevyužívané, některé naopak chybí a jsou pouze vyšlapané. Zpevněné (asfaltové) cesty nejsou ohraničeny, nemají upravenou niveletu, příčný sklon ani povrch. V nevyhovujícím stavu jsou povrchy cest a ostatních zpevněných ploch.

V nevyhovujícím stavu je dále mobiliář – lavičky, odpadkové koše a veřejné osvětlení.

Park je u veřejnosti velmi oblíben. Jeho nejčastějšími návštěvníky jsou rodiče s dětmi, děti a mládež z organizací sousedících s parkem i širší veřejnost. Park je využíván pro pořádání nejrůznějších akcí organizovaných školami, neziskovými organizacemi a Městem Litoměřice. Jedná se zpravidla o jednodenní akce, jejichž návštěvnost se pohybuje v desítkách až stovkách účastníků. Již několik let se zde pravidelně koná akce Hurá prázdniny, a to zpravidla ve východní části parku (od fontány k ulici Daliborova). Do Jiráskových sadů bývá každoročně umísťován start a cíl Běhu naděje, v okolí dětského dopravního hřiště se konají dětské dny. Akce Dětský den bez úrazů a Mistr na dvou kolech bývají pravidelně pořádány přímo v areálu dětského dopravního hřiště. V parku probíhají nepravidelně také akce neziskových organizací (např. Junáku, Střediska ekologické výchovy Sever a dalších). Další akce v parku organizují instituce sídlící v jeho okolí (Mateřské centrum Klubičko, Dům křesťanské pomoci Bethel).

Obrázek 4 - dopravní a funkční schéma

legenda: **červená** – místní obslužné komunikace obousměrné, jednosměrné a zklidněné, **oranžová** – chodníky po obvodu parku, **šedá** – vyšlapané cesty parkem, **žlutá** – dětská a sportovní hřiště, **zelená čísla** – vstupy do parku dle významu

4. PROJEKTOVÝ ZÁMĚR MĚSTA LITOMĚŘICE A NADACE PROMĚNY

Hlavní cíl

Hlavním cílem projektového záměru Města Litoměřice a nadace PROMĚNY je proměnit Jiráskovy sady, jakožto významný veřejný prostor, tak, aby se stal výraznou součástí urbanistické struktury města, funkčním, bezpečným a přitažlivým prostorem pro všechny věkové kategorie návštěvníků. Prostorem, který bude naplňovat představy a potřeby současné i budoucích generací. Nová podoba parku by měla navázat na jeho historii a doposud vytvořené hodnoty a stát se příkladem komplexního odborného přístupu k řešení veřejného prostoru – soudobého městského parku.

Širší vztahy

Soutěžní návrh by měl zohlednit plánované úpravy okolí parku. Urbanistickou hodnotou města je severojižní pěší osa spojující historické jádro s nábřežím Labe a s lesoparkem Mostka. Severní část této trasy, od parku k lesoparku Mostka, je lemována stromořadím. Její význam je zdůrazňován také úpravami přechodů přes místní obslužné komunikace. Přechody vozovek jsou zvýšeny do úrovně chodníků. V současné době je dokončována tato úprava v ulicích Svojsíkova a Osvobození. Výhledově je navržena úprava přechodu v ulici Žižkova. Úpravu komunikace v ulici Daliborova zatím Město Litoměřice neplánuje.

Dále Město Litoměřice počítá s postupnou úpravou vozovek a chodníků po celém obvodu parku. Zejména se jedná o omezení průjezdu, snížení rychlosti a posílení počtu parkovacích míst i pro návštěvníky parku. Před vstupem do evangelického kostela umožní tyto úpravy rozšířit plochu pro pěší, která by se mohla stát také novým hodnotným vstupem do parku. Automobilové komunikace by zde měly sloužit pouze k obsluze jednotlivých objektů a ploch.

Ulice Tylova, Žižkova, Fügnerova a Sládkova jsou jednosměrné, stávající šířka vozovky je využita pro jeden jízdní pruh a pro jednostranná nebo oboustranná podélná parkovací stání. Ulice Osvobození zůstane obousměrná s podélným parkovacím stáním na západní straně. Ulice Svojsíkova bude obousměrná s oboustranným podélným stáním od ulice Čechova k ulici Osvobození. Ulice B. Němcové bude upravena jako pěší zóna. Východní část ulice Svojsíkova bude upravena v kategorii zklidněné obousměrné jednopruhé komunikace s vyznačeným podélným stáním a výhybnami při severním okraji zpevněné plochy. Na straně k parku se předpokládá rozšíření pásu trávníku, který by mohl být příležitostně využíván pro potřeby krátkodobého parkování při mimořádných akcích. Časový rámec těchto změn ze strany Města Litoměřice však dosud není stanoven.

Na řešené území úzce navazuje dětské dopravní hřiště. Soutěžní návrh bude obsahovat úpravu jeho bezprostředního okolí včetně formy oplocení.

Podrobný popis projektového záměru

Park nabízí příležitosti postupného zlepšování prostorové struktury a kompozice parku, dosažení větší velikostní a charakterové diferenciací prostorů a jejich vyvážené přitažlivosti ve všech ročních obdobích. Prostory tvořené převážně vzrostlou zelení musí přispět k větší přehlednosti, působit bezpečně a upraveně. Dále bude zvýšen podíl travnatých ploch v parku. Nové výsadby by měly přispět především ke zlepšení kompozice parku a zvýšení jeho estetické hodnoty, ale také k potřebné věkové pestrosti vegetace.

Náplň parku je třeba přizpůsobit jeho velikosti, poloze ve městě a těsným vazbám na objekty veřejného vybavení, zejména školy. Blízkost škol vyvolává potřebu zvážit možnost vybavení parku i pro specifické formy výchovy a výuky, dále pro mimoškolní aktivity mládeže a občanských sdružení. Za potřebné město považuje rozšíření nabídky ploch a prostorů přitažlivých pro seniory. Park by měl i nadále plnit hlavně funkce relaxační a odpočinkové, jak pro obyvatele města, tak pro jeho návštěvníky.

Součástí návrhu bude provozní, funkční a významová diferenciací sítě parkových cest, včetně návrhu cest se zimní údržbou. Se samostatnými stezkami nebo přidruženými pruhy pro cyklisty a bruslaře město v parku nepočítá. Soutěžní návrh bude řešit úpravy hlavních vstupů do parku 1-4 (viz obrázek 4). Podněty týkající se trasování cest jsou obsaženy v soutěžním podkladu P.15 – Výstupy z anketního šetření a veřejného projednání.

Sochu rudoarmějce je třeba v návrhu zachovat. Navržena bude úprava jejího okolí (odstranění či úprava zpevněných ploch, schodiště a stěn). Podrobné informace k úpravě parteru památníku cti a slávy Sovětské armády jsou uvedeny v soutěžním podkladu P.12 a P.13.

Respektována bude také poloha kapličky odkazující na poutní cestu z Litoměřic do Žitenic. V parku bude dále zachován ve stávajícím umístění vodní prvek (bazén s vodotryskem). Soutěžní návrh bude řešit jeho tvar, formu a roli v kompozici parku.

Součástí návrhu budou i dětská hřiště. Jejich současná poloha, velikost a zaměření na věkové kategorie nejsou pro soutěžící závazné. Podněty k hřištím a jejich využití jsou uvedeny ve výstupech z anketního šetření a veřejného projednání v soutěžním podkladu P.15. Zachována bude velikost, poloha a zaměření víceúčelového hřiště v jihovýchodní části parku. Jeho vybavení, úpravy povrchů i jeho začlenění do parku bude součástí návrhu.

Pro pořádání krátkodobých akcí město požaduje vybavení parku technickou infrastrukturou – zařízením (šachtou) pro připojení na el. energii. Požadavkem města je dále návrh systému závlah travnatých ploch, systém bude napojen na veřejný rozvod vody (cena v lednu 2011 – 35,83 Kč bez DPH/m³). Vítaným vybavením parku ze strany veřejnosti je pítka.

Další náměty týkající se náplně parku a jeho využití jsou obsaženy v soutěžním podkladu P.15 – Výstupy z anketního šetření a veřejného projednání.

Informační systém

Součástí dalšího stupně rozpracování vybraného návrhu (v případě uzavření smlouvy o dílo) bude také zpracování návrhu originálního informačního systému. Ten by měl netradiční formou návštěvníky motivovat k dalšímu hledání či návštěvě míst, podnítit jejich fantazii, inspirovat ke hře nebo připomenout historii či zajímavost vázající se k parku (viz ukázka systému prvků 4P realizovaných nadací PROMĚNY: <http://www.nadace-promeny.cz/cz/web/projekty/infosystem4P.html>). Jednotlivé prvky by se měly stát přirozenou součástí daného prostředí a nenarušovat charakter místa, proto by měly být zakomponovány do architektonického návrhu řešení. Informační systém je součástí grantové podpory na realizaci projektu a bude zahrnut do celkového rozpočtu projektu.

Náklady

Celkový rozpočet na realizaci projektu obnovy Jiráskových sadů se předpokládá v maximální výši 33 mil. Kč včetně DPH. Rozpočet zahrnuje projektové práce, výkon autorského dozoru a součinnost projektanta. Realizace projektu bude financována z prostředků Města Litoměřice a z příspěvku nadace PROMĚNY.

Soutěžní návrh řešeného území musí v neposlední řadě zohledňovat udržitelnost celkové obnovy parku a jeho další vývoj. Řešení by mělo od počátku vycházet z reálných finančních možností Města Litoměřice pro pokrytí následné údržby parku. Roční rozpočet na údržbu Jiráskových sadů je přibližně 700 až 900 tis. Kč.

Předkládaný návrh musí obsahovat odhad nákladů na obnovu řešeného území a odhad nákladů na rozvojovou péči parku po dobu tří let po dokončení realizace projektu.

Náklady na úpravu oplocení dětského dopravního hřiště nejsou součástí grantové podpory nadace PROMĚNY a budou vyčísleny samostatně.

Nadace PROMĚNY poskytne Městu Litoměřice za předpokladu splnění smluvních podmínek grant na realizaci projektu ve výši až 25 milionů Kč. Součástí grantu je také vyplacení cen autorům soutěžních návrhů v celkové výši do 200 tisíc Kč, financování projekční přípravy a dokumentace. Nadace se výrazně podílí na financování stavby.

Kromě finanční podpory získává Město Litoměřice spoluprací s nadací PROMĚNY také odbornou a komunikační podporu v průběhu celého projektu. Nadace PROMĚNY napomáhá Městu Litoměřice iniciovat spoluprací s veřejností. Nedílnou součástí projektu jsou doprovodné akce, které mají za cíl podnítit zájem místních obyvatel o proměňované místo a jeho další rozvoj.

Nadace klade důraz na zajištění další údržby obnoveného parku a podpory jeho využití. Tři roky po dokončení realizace projektu může nadace PROMĚNY v případě splnění podmínek přispět dále městu na údržbu a péči o nový park.

Nadace PROMĚNY podporuje obnovu veřejných městských parků a zahrad při zařízeních pro děti a mládež v České republice. Dlouhodobě se zasazuje o rozvoj kulturní městské krajiny, tvorbu veřejného prostoru v dialogu s jeho uživateli a přirozenou výchovu a vzdělávání v souvisejících tématech.